

Joona Linna

Panteon literárních detektivů současnosti - 15

text: Jiří Popiolek
foto: Marie Rundquist

Moderní severskou detektivkou postupujeme tak trochu proti proudu a pozvolna se dostáváme k jejím pramenům. Když bylo po vydání třetího románu zesnulého Stiega Larssona jasné, že nic dalšího už nebude, rychle se vyrojili spisovatelé, kteří si činili nárok na to stát se „korunními princí“ žánru.

Manželská dvojice Alexandra Coelho Ahndorilová a Alexander Ahndoril tak na konci prvního desetiletí nového milénia vytvořila pseudonym Lars Kepler a zrodil se detektiv Joona Linna. Ahndorilovi byli v té době ve Švédsku již známými autory, zejména Alexander proslul jako dramatik, na stránky tisku se ale dostal také poněkud kontroverzním románem *Režisér* o slavném Ingmaru Bergmannovi. A tuto touhu drobně šokovat si přenesl i do své a manželčiny kriminální série.

Nenápadný chytrý muž

Joona Linna, Fin dlouhá léta žijící ve Švédsku (a mluvící díky tomu s příjmem, ale zřetelným přízvukem), „asi pětáctřicetiletý chlapík v džínách a černém saku... rozčuchané blondaté vlasy a pevně semknuté rty“. Kriminální komisař Státní kriminální policie neboli člověk, který vyšetřuje zvlášť závažné trestné činy na území celého Švédska. Vždy si jde tvrdohlavě za svým, a především díky této vlastnosti udělal takovou kariéru (jak je sám přesvědčený). Když se rozhodne, že nějaký případ dostane, je ochoten obětovat cokoli, aby se tak i stalo.

Je drobně samolibý a rád používá větu: „Měl jsem pravdu, nebo ne?“ Ale výsledky hovoří za něj – i ti nejrafinovanější zločinci před ním nakonec po mnoha peripetích nemají šanci. Také proto, že se Linna dokonale umí vžít do jejich přemýšlení a dokáže předjímat jejich kroky.

Co se týče Joonova soukromí, v prvních dílech série se čtenář dozví jenom málo – ale protože jsme v severské detektivce, té temnoty se v jeho minulosti skrývá víc než dost. S jednotlivými případy vše postupně vyplouvá na povrch a přicházejí tak i všemožná drsná odhalení. Na detektivově psychice to zanechává hluboké stopy – a také jeho kariéra kvůli tomu nabírá postupně značné turbulence.

Útěky, vězení, hrůza, strach, nekončící boj se soukromým Moriartym, Jurkem

Walterem, vnitřní pochyby, temnota v Linnově duši, jež pozvolna přebírá vládu (stejně jako u jeho kolegyně Sagy Bauerové, která se posléze stává někým jako Joonovým temným Watsonem). To všechno je přesně nadávkováno v zatím devíti dílech série – a vzhledem k úspěchu, jaký Keplerovy romány sklízí, se nezdá, že by útrapy jeho hrdinů byly u konce.

Pod jménem slavného matematika

Ahndorilovými zvolený pseudonym odkazuje na dva muže – Stiega Larssona (v tomto případě je důvod zcela jasný) a astronoma, ale taky matematika Johannese Keplera žijícího na přelomu šestnáctého a sedmnáctého století. Sami autoři volbu druhého muže vysvětlili tak, že stejně jako on ve svém oboru touží v literatuře po objevování nového. A je to samozřejmě pravda, hra, již Ahndorilovi se svými poučenými čtenáři hrají, je pestrá a plná překvapení.

Jenže Kepler byl i geniální matematik – a také linnovská série v sobě skrývá spoustu jemných výpočtů a predikcí. Až někdy skončí (a pokud se opravdu uzavře), bude zajímavé celý Keplerem (zde Larsem) vytvořený projekt prozkoumat, rozložit a rozšiřovat. Kupříkladu jsem přesvědčený o tom, že se povedou spory, nakolik měli autoři celý koncept promyšlený dopředu – a nakolik přizpůsobovali jednotlivé prvky čtenářským reakcím.

LARS KEPLER

Pseudonym švédské manželské dvojice Alexandry Coelho Ahndorilové (* 1966) a Alexandra Ahndorila (* 1967). Díky své prozatím devítidílné krimi sérii s detektivem Joonou Linnou byli v domovském Švédsku označeni za nejprodávanejší autory desetiletí. Svými knihami chtěli navázat na Stiega Larssona, jehož trilogie *Milénium* stála na počátku popularity severovýchodních detektivek (odtud křestní jméno jejich pseudonymu Lars), příjmení Kepler se vztahuje na stejnojmenného astronoma, s nímž chtěli mít autoři společnou touhu po objevování nepoznaného, v jejich případech při tvorbě zápletek nebo v samotném stylu psaní. Manželé Ahndorilovi byli už před příchodem Joony Linny na scénu ve Švédsku známými spisovateli, spolupracovat ale začali až na této kriminální sérii.

Jeden příklad za všechny – pronikavě inteligentní kazašský sériový vrah Jurek Walter, vedle Linny jednoznačně klíčová postava série (jakkoli se poprvé objevuje až ve čtvrtém díle *Písečný muž*), lidská zrůda, Nemesis, onen zmiňovaný Linnův Moriarty, jenž místy působí až nesmrtelně, a když už to vypadá, že je definitivně po něm, opět se odněkud vynoří na povrch – třeba tím, že svými činy ovlivní další podobně narušené jedince, a jeho odkaz zase na Linnu udeří silou pneumatického kladiva.

Jurkova „oblíbenost“ vedla Keplera dokonce až k sepsání povídky z jeho „života“, *Tvůj temný labyrint*, kterou lze nalézt přeloženou i na stránkách českého nakladatele, Hostu. Improvizace? Náhoda? Nemyslím.

Promyšlená hra se čtenáři

Právě v práci s násilím a lidskou temnotou vedoucích až k těm nejabsurdnějším

činům je Keplerova hra se čtenářem nejpatrnější – guma uvěřitelnosti natažená na nejzazší mez, a ty, čtenáři, ber, nebo nechej být. Vzhledem k prodeji je pak jasné, že čtenáři berou. Proč? Protože Kepler má všechno pod kontrolou, nikde se ani náznakem neutrhá ze řetězu, i všechno to naturalistické násilí dává smysl – když už ne pro samotnou zápletku, tak minimálně pro to, že v daném okamžiku je třeba čtenáře probrat z letargie, šokovat.

A že toho násilí je zde přehřšle. Uřezané končetiny, mučení, dlouhá, nehezka umírání, znetvoření – a k tomu i nezbytné rituály jako hlavy skryté v ledničce. Počet sadistických sériových vrahů na kilometr čtvereční je tady enormní... inu, jako v každé správné severské detektivce.

Nitky případů se pak pozvolna scházejí do jediného bodu, mrtvol přibývá – a často ani není důležité, jestli pachatele známe brzy, nebo jeho odhalení je nachystáno až na poslední stránky. Blíží se totiž nutná a očekávaná záchrana na poslední chvíli a napětí je dávkováno tak, aby vše na konci vybuchlo přepálenou akcí, která je však napsaná natolik dobře, že s logikou si není nutné lámat hlavu. Všechno sedí, jak má a jak to autory zvolená hra vyžaduje.

Jenom tak pro zajímavost, porovnejte si počty stran, které jednotlivé Keplerovy knihy mají. U jiných spisovatelů s postupujícím časem text bobtná a rozlévá se do stále širšího koryta. Zde se v případě českých vydání stále pohybujeme těsně nad pěti sty stranami. Náhoda? Nemyslím.

Případy 1. oddělení se sériovými vrahy

Naznačenému kontrastu ve formě a obsahu nahrává i zvolený způsob vyprávění – strohý, s krátkými kapitolami a ještě kratšími odstavci, plný procesních kriminalistických termínů, aby vše při samotném procesu vyšetřování vypadalo maximálně civilně a uvěřitelně. Joono Linno jezdí po ulicích Stockholmu – a snad každá ulice, již navštíví, je přesně pojmenována. I to je důležité a pod-

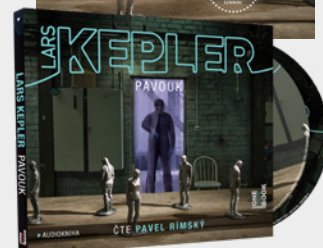
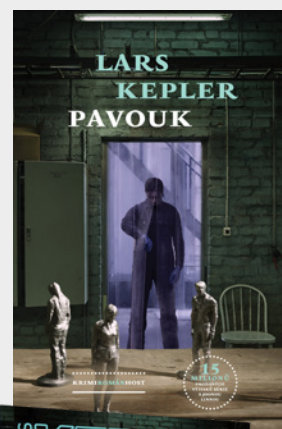
statné pro celkový pocit, který má čtenář z knih mít.

Dynamiku pak textu dodává i přítomný čas, který Kepler striktně používá – a knihy mají díky tomu skoro až filmový stříh (je proto s podivem, že po nich s výjimkou nepříliš povedeného švédského *Hypnotizéra* sáhlo až teď po patnácti letech Apple TV, kde má v chystaném seriálu Jurka Waltera hrát Tom Hardy).

Vše pádí kupředu ve zběsilém tempu, každý detail dává smysl – a cesta Joony Linny se klikatí stále víc a víc. V současné době Kepler vydává jednu knihu za dva roky. A vzhledem k tomu, kam své hrdiny zavedl, je jasné, že příběh zdaleka nekončí... ■

SÉRIE JOONA LINNA

1. *Hypnotizér (orig. 2009)*
2. *Paganiniho smlouva (2010)*
3. *Svědkyňe ohně (2011)*
4. *Písečný muž (2012)*
5. *Stalker (2014)*
6. *Lovec králíků (2016)*
7. *Lazar (2018)*
8. *Zrcadlový muž (2020)*
9. *Pavouk (2022)*

Host, 549 Kč, již vyšlo

Všechny díly série vyšly zároveň i v audio verzi